

STAROMÓDNI SLOVA

TEXT: IVETA CLARKE FOTO: DREAMSTIME.COM

Dokázete si představit, že někoho *vroucně* milujete? Že cítíte v sobě *neutuchající* radost nebo skálopevné *odhodlání*? Že ve vás neumírá *víra*? Dokázete docenit význam věty „*Kázeň* je cesta ke svobodě“? Anebo že si do rejstříku svých oblíbených vlastností přidáte *štedrost* a *blahosklonnost*?

Nedávno mi můj život nabídl kontext, ve kterém jsem byla najednou s významy těchto slov konfrontována. Nevím, jak vám, ale mě nejdříve připadly jako přinejmenším obstarožní. Zapadlé do propadlišťe sémantiky. Staromódní. Tedy, vyšlé z módy. Anebo přinejmenším jejich „módnost“ už zastarala. Na druhý pohled mě ale zaujalo, jak rychle je náš mozek, pyšný na svůj vývojový stupeň v 21. století, zaměňuje za nové, moderní – tedy, chcete-li – *novomódní* výrazy. *Kázeň* nahrazujeme disciplínou, *štedrost* velkorysostí, *víru* doufáním, *vroucnost* autentičností, *odhodlání* motivací...

Co nás proboha vede k těmhle náhražkám? K tomu máme navíc spoustu dalších, veskrze moderních slov a úsloví: to dám, na to nemám, strašně se snažím, něco řeším, případně neřeším. A pak ta záhadně populární nová slovesa jako: neprokaučovat, namotivovat, odkomunikovat. A tak přemýšlím, jak je spárovat se staromódními slovy. Co třeba: to dokážu, to nedokážu, velmi usiluji, přemítám, pozoruji a zvažuji, a pak také *nezanedbat*, *nadchnout*, *promluvit k lidem*? A je tu další otázka: proč už nás tyhle krásné staré výrazy neoslovují? Anebo ano?

A tak jsem se na just jazykové moderně dala do zkoumání, kam ve mně vlastně dopadají tyhle střípky řeči mi-

IVETA CLARKE

Profesionálně akreditovaný ko-aktivní kouč. Staví svou práci na důvěře, že lidé jsou přirozeně schopni aktivně ovlivňovat dění kolem sebe, dělat smysluplné volby a tak prohlubovat svůj pocit naplnění i svůj podíl na formování svého světa. Svůj profesionální rejstřík prohlubuje studiem nových pokrokových metodologií, jako jsou aplikace teorie systémů pro práci s týmy a s partnerskými vztahy, popularita autentičnosti a impaktu a certifikace programu Brené Brown o budování odolnosti proti studu.

nulé, jak je v sobě cítím a k čemu mě mohou dovést. Představuju si, že když je dnes tolik lidí, kteří ožívují staré chalupy a venkovská stavení, znovu pěstují kozy, chovají koně a krávy, koupou se v kádích, sází ovocné sady, objevují sílu léčivých bylin a pečou chleba v peci, když se najednou tak ochotně vracíme k základům, k podstatě, k jednoduchosti, možná i tahle stará slova a jejich báječné významy půjdou oprášit. Pod jejich oprýskaným lakem možná pak najdu i naleštěný povrch vykládaný perletí.

Tak například *kázeň*... Zavřu oči a nechám to slovo na sebe působit jako blahodárnou masku na vysušenou pleť. Před očima se mi zjevuje vznešený posvátný vnitřní postoj, kodex, přísaha nebo příslib sobě samé, že něco, co je pro mě důležité, budu dodržovat. Že to budu dělat ochotně, protože to, co je tímto kodexem řízeno, má hluboký smysl. Kázeň poskytuje mému životu řád. Vede mě někam do ušlechtilého místa. Řekněte sami, nepřipadá i vám kázeň jako vzácný vnitřní princip, jako brána do vlastního svědomí? Jak je proti kázni disciplína zvláště externí; jakoby naplánovaná, skoro vojenská, vyžádaná, dodržovaná za něčího dohledu a pod nějakou vnější kontrolou.

A pak to najednou vím: Kázeň vede k vnitřnímu uspořádání a následně ke smyslu; disciplína vede k dodržení pravidel a k následnému výkonu. Zaměnit kázeň za disciplínu je jako opustit hlubinu a plavat těsně pod povrchem, jen taktak ponoření pod hladinou. Není to horší, snad jen tak nějak – plošší.

Anebo *štědřost*. Jenom samotný zvuk toho slova ve mně evokuje úsměv, ta-

kovou nějakou uspokojivou *blaženost*. Mír. Podezřívám sama sebe, že to má kořeny někde v prastarém rituálu Štědrého dne. Oslava hojnosti. Všeho je dostatek. I toho, čeho jindy nebývá. Pro všechny. Pro lidi, i pro zvířata, bez rozdílu. Vzájemně projevená sounáležitost a vděčnost. A tak štědrým může být kdokoli, kdo přijal sám sebe jako dostatečného, kdo je vnitřně vyrovnaný, spokojený a vděčný, pro koho je hojnost východiskem, protože pak má z čeho rozdávat. Kdo dává z *toho*, co má, nikoli *protože* má. To hojnost v naší duši je rodištěm štědrosti.

Zato velkorysost v sobě obsahuje nespornou velikost. Jakoby ten, kdo je velkorysý, měl velký obrys, výrazné rysy. Jako by tak trochu byl (anebo chtěl?) být vidět. Je tak nějak větší. Má více, a proto může rozdávat. Na opačné, té obdarované straně velkorysosti je nedostatek. Velkorysým je ten, kdo má více, má něco navíc, *je víc*.

A tak dospívám k vlastní definici: Štědřost pramení z vnitřního předpokladu hojnosti. Štědřost je sestra vděčnosti. Velkorysost padá z výšky; je to očividná velikost daná na odív vyrovnáním nedostatku.

Tak. To jsem tomu dala. Teď mám před sebou nové dilema. Přistihuju se, že se mi najednou po těch krásných, ušlechtilých slovech stýská. Že mi chybí v té dnešní době porovnávání, soupeření, a argumentace. Že mi schází vnitřní řád, který v nás podporuje odpovědnost za sebe sama a za lidi, které vedeme a se kterými žijeme; že toužím po vzájemném obdarování bez očekávání obdivu a bez dalšího úmyslu. Že mám dost vládnoucího kultu nedostatečnosti, a zdůrazňování, čeho je více či čeho se nám nedo-

stává. Chci kolem sebe vroucné lidi, lidi, kteří se nebojí zmobilizovat svoji víru v cokoli užitečného a kteří dokážou nadchnout sebe sama i druhé lidi pro tuhle víru něco udělat. Chci nové leadery. Možná je na čase si připomenout, z čeho jsou vlastně utkáni. Jsou totiž utkáni ze staromódních slov.

P.S. Děkuji za inspiraci, kterou mi k této úvaze poskytli osvícení autoři programu Česká humanistická tradice ze Systemického institutu. Váš nápad hledat principy vůdcovství v české historii a v našich kořenech mě naplňuje nadějí, že jsme statečný národ, a že někde v nás naše velikost dříme a čeká na probuzení. /BW